

למוד הורים וילדים

ז' במרחשון התשע"א

הגשמים

א. ארץ ישראל והגשם

"כִּי הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כָאָרֶץ מִצְרַיִם הוּא אֲשֶׁר יֵצְאתָם מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרַע אֶת זֶרְעָךָ וְהִשְׁקִיתָ בְּרִגְלְךָ כַּגֵּן הַיָּרֵק. וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אָרֶץ הָרִים וּבִקְעֹת לְמִטַּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתָּה מֵיָם. אָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דֹרֵשׁ אֶתָּה תָּמִיד עֵינֶי ה' אֱלֹהֶיךָ בֵּה מְרִשִּׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה" (דברים יא, י-יב)

ארץ ישראל – ארצו של עם ישראל – נתברכה בברכה מיוחדת. אין בה מים בשפע אף גם אין בה מחסור מחלט. ארץ ישראל תלוייה בכמות הגשמים שיורדת ונקלטת באדמה.

על פני הפסוקים שראינו בחמש דברים, ארץ ישראל הינה ארץ מיוחדת. אין בה שפע של מים כמו ארץ מצרים ששם יש תמיד מים בנהר הנילוס, אלא היא תלויה כל הזמן בירידת הגשם.

ב. הגשם תלוי במעשינו

אנו, שזוכים לגור בארץ המיוחדת הזו תלויים בקב"ה ועל פני מתפללים בכל לפנו על ירידת הגשמים.

אולם עלינו לשים לב לכך שהקב"ה אומר לנו גם פיצד עלינו להתנהג כדי שנזכה לגשם.

וְהָיָה אִם-שָׁמַע תְּשָׁמְעוּ אֶל-מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנִכִּי מֵצִוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם
לֹא-הָבֵה אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדּוֹ כָּכָל-לְבַבְכֶם וּכְכָל-נַפְשְׁכֶם

וְנָתַתִּי מִטֶּר-אֶרְצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ וְאֶסַּפְתָּ דָגָגָה וְתִירָשָׁה וַיִּצְהָרָה
וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדֶה לְבִהֶמְתָּהּ וְאָכְלָתָּ וְשִׁבְעָתָּ

הַשָּׁמַר לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסָרְתֶם וְעַבַּדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם
וְחָרָה אַף-ה' בָּכֶם וְעָצַר אֶת-הַשָּׁמַיִם וְלֹא-יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת-יִבּוּלָהּ...
וְאֲבַדְתֶּם מִהָרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר ה' נָתַן לָכֶם (דְּבָרִים י"א)

● בַּמָּה תִּלְוִיָּה יְרִידַת הַגִּשְׁמִים עַל פִּי פְסוּקִים אֵלֶּי?

אם כן, עלינו לדאוג לשפר את מעשינו וכך נוכל להשפיע על ירידת הגשמים.

ג. ז' חזשון – שאילת גשמים

לאחר שבועים בהן הזכרנו את הגשם: משיב הרוח ומוריד הגשם – שבועים של
שבח על הורדת הגשמים, הגענו ליום בו אנו מבקשים את הגשם, כי אנו ממשי
צריכים אותו.

(5) אתה גבור לעולם, ה', מחיה מתים אתה רב להושיע: בקיץ מוריד הטל: בחורף משיב הרוח ומוריד הגשם:	
(6) בָּרַךְ עֲלֵינוּ, ה' אֱלֹהֵינוּ, אֶת הַשָּׁנָה הַזֹּאת וְאֶת כָּל מִינֵי תְבוּאָתָהּ לְטוֹבָה. וְתֵן בְּקִיץ בְּרִכָּה בְּחֹרֶף טַל וּמָטָר לְבְרָכָה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְשִׁבְעֵנוּ מִטּוֹבָהּ וּבְרַךְ שְׁנֵתָנוּ כְּשֵׁנִים טוֹבוֹת: בְּרוּךְ אַתָּה ה', מְבָרַךְ הַשָּׁנִים:	

גבורות גשמים

שאלת הגשמים
לפי נוסח אשכנז

ביום זה, ז' במרחשון, מתחילין לשאול את הגשמים וכדברי המשנה במסכת ברכות
(פרק ה' משנה ב'):

מזכירין גבורות גשמים - בתחית המתים. ושואלין הגשמים - בברכת השנים.

● הזכרת גשמים היא בברכת _____ (40, 8, 10, 5, 5, 40, 40, 10, 10)

(40)

והכוונה לאמירת השבח: "משיב _____ ומוריד _____".

• שאילת הגשמים היא בברכת _____ (5, 300, 50, 10, 40)

והפונה לאמירת "וחי" _____ על (כל) פני האדמה".

7. הצורך הגדול בגשמים

ורף ז': פעם אחת עלו כל ישראל לרגל לירושלים, ולא היה להם מים לשתייה. הלך נקדימון בן גוריון אצל הגמון אחד שהיה שם, אמר לו: הלויני שנים-עשר מעינות מים לעולי רגלים, ואני אתן לך שנים-עשר מעינות אחרים. דהינו, שירדו גשמים ויתמלאו כל המעינות מים, כי אותם המעינות לא היו מימיהם נובעים כל-כך, ואינם מתמלאים מאליהם כל-כך כשאר מעינות. ואם לא ירד הגשם, הריני נותן לך שתיים-עשרה כפרי-כסף. וקבע לו זמן כיון שהגיע זמנו ולא ירדו גשמים, שלח לו ההגמון בשחרית: שגר לי מים או מעות! שלח לו: עדין יש לי שהות ביום. וכן בצהרים. וכן במנחה שלח לו: שגר לי או מים או מעות! שלח לו: עדין יש לי שהות ביום. לגלג עליו אותו הגמון, אמר: אפשר כל השנה כלה לא ירדו גשמים ועכשו ירדו גשמים?! מיד נכנס אותו הגמון למרחץ בשמחה. ועד שאותו אדון נכנס בשמחתו לבית-המרחץ, נכנס נקדימון בן גוריון לבית-המקדש כשהוא עצב. נתעטף ועמד בתפלה. אמר לפניו: רבנו של עולם! גלוי וידוע לפניך, שלא לכבודי עשיתי, ולא לכבוד בית אבי עשיתי, אלא לכבודך עשיתי כדי שיהיו מים מצויים לעולי רגלים. מיד עלו עבים וירדו גשמים, עד שנתמלאו כל שנים-עשר המעינות מים והותירו. יצא אותו אדון מבית-המרחץ, ונקדימון בן גוריון יצא מבית-המקדש. כשפגעו זה בזה, אמר לו: תן לי דמי המים שפכר שקעה חמה ומים ברשותי ירד. חזר ונכנס נקדימון בן גוריון לבית-המקדש, ונתעטף ועמד בתפלה. אמר לפניו: רבנו של עולם! הודע שיש לך חסדים אלא בשבילך, או עדין יש לי פתחון פה עליה להוציא ממך מעות, אתובים בעולמך, וכשם שעשיתי לי נס בראשונה כן עשה לי נס באחרונה. מיד נשבה הרוח, ונתפזרו העבים, וזרח החמה.

שאלות מנחות בעקבות הספור:

1. מהו "רגל"? מתי עלו לרגל?
2. מדוע בקש והלווה נקדימון מההגמון מים?
3. מה חבטיו נקדימון בתמורה למים?
4. ההגמון אומר "אפשר כל השנה כולה לא ירדו גשמים ועכשו ירדו גשמים?" כיצד נקראת שנה בה לא יורדים גשמים?
5. כיצד לדעתך חש נקדימון כאשר ראה שאין מים להשיב להגמון?
6. מה היתה תפילתו של נקדימון לפני הקב"ה? ומה קרה בעקבותיה?
7. מדוע דרש ההגמון את כספו תמורת המים למרות שכבר החזיר לו

נקדימון את חוב המים?

8. מהו הנס השני שעשה ה' לנקדימון? ובמה זה סייע לנקדימון להינצל מההגמון